

İslami Muhasebe Kavramı Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme

A Critical Evaluation on the Term of Islamic Accounting

Melahat Karadağ

Department of Foreign Trade, KTO Karatay University, Konya, Türkiye,
melahat.karadag@karatay.edu.tr

Özet

İslami finans sektörü son yıllarda dünya çapında katlanarak büyümeye devam etmektedir. İslami Finans Kuruluşları (İFK'lar) finansal tablolarını Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) uygun olarak hazırlarken aynı zamanda İslam hukuku ilkelerine bağlı kalmaları gerekmektedir. Bunun sonucunda hazırlanan finansal raporlamada kalemlerin muhasebeleştirilmesi, ölçülmesi, sunum ve açıklamasında bazı farklılıklar ve zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu farklılıklar sonraki hesaplamaları ve analizleri etkileyebilmektedir. Ayrıca İslami finans kuruluşlarının dışındaki işletmeler de İslami finansal araçları kullanmakta, muhasebeleştirmekte ve finansal raporlamalarında sunmaktadır. Bu durum uygulamada bazı soru işaretlerine yol açmaktadır. Bu yüzden dünya genelinde farklı ülkelerde farklı İslami Finansal Raporlama standartları geliştirilmektedir. Her ne kadar İslam ekonomisi ve İslami finans alanında birçok akademik çalışma yapılsa da özellikle İslami muhasebe alanında yapılan çalışmalar kısıtlıdır. Bu çalışmanın amacı, muhasebe kavramının İslamlaştırılması üzerine ortaya çıkan İslami muhasebe kavramını eleştirel olarak ele almaktır. Çalışmada literatür taramasıyla birlikte bibliyometrik bir yaklaşım kullanarak ortak atıf ve ortak yazarlık üzerine bibliyografik analiz kullanılarak alanın gelişimi ve yapısı açıklanmaktadır. Çalışma sonucunda bazı temel kavram ve ilkeler dışında muhasebe kayıt düzeninde bir farklılık olmadığı, literatür taramasında ortak bir İslami muhasebe tanımı geliştirilmediği ve muhasebe ile ilgili ilke, kavram ve ölçümlerle ilgili kurallar standartlar tarafından belirlendiğinden İslami muhasebe gibi bir ayırım yapılmasına gerek olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe, İslami muhasebe, İslami Finans Kuruluşları, İslami Finansal Raporlama Standartları

Abstract

In recent years, the Islamic finance sector has grown exponentially worldwide. While Islamic Financial Institutions (IFIs) prepare their financial statements in accordance with International Financial Reporting Standards (IFRS), they are also required to adhere to the principles of Islamic law. As a result, the recognition, measurement, presentation, and disclosure of items in the prepared financial reporting encounter some differences and difficulties. These differences may affect subsequent calculations and analyses. In addition, businesses outside Islamic financial institutions also use, recognize, and present Islamic financial instruments in their financial reporting. This raises some questions in practice. Therefore, various countries around the world are developing different Islamic financial reporting standards. Despite the abundance of academic research in the fields of Islamic economics and Islamic finance, there is a dearth of studies specifically focused on Islamic accounting. The aim of this study is to critically examine the concept of Islamic accounting, which emerged from the Islamization of the concept of accounting. Using a bibliometric approach together with a literature review, the study describes the development and structure of the field, including co-citation, co-authorship, and bibliographic linkage. The study concludes that there are no differences in the accounting recording system, except for some basic concepts and principles; the literature review has not developed a common definition of Islamic accounting; and there is no need to distinguish Islamic accounting as standards determine the rules related to accounting principles, concepts, and measurements.

Keywords: Accounting, Islamic accounting, Islamic Financial Institutions, Islamic Financial Reporting Standards

Acknowledgments

Çalışmamın değerlendirilme sürecinde danıştığım her konuda kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleriyle desteğini esirgemeyen, Sayın Prof. Dr. İbrahim Halil Sugözü'ne sonsuz şükranlarımı sunarım. Çalışmamı değerlendirerek geliştirmemde tavsiyeleri ile çalışmamda büyük katkı sağlayan değerli hakemlere teşekkür ederim.

For Citation: Karadağ, M. (2024). İslami Muhasebe Kavramı Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme. *Journal of Academic Value Studies*, 10 (2), 105-122. <http://dx.doi.org/10.29228/javs.76554>

Received: 18.05.2024 Accepted: 29.06.2024

This article was checked by *intihal.net*

1. Giriş

İslami finansın geçmişi 1940'lı yıllarda akademik çalışmalarla başlamış, ilk İslami bankanın 1963 yılında Mısır'da kurulmasıyla birlikte uygulamaya geçmiştir. Sektör, 1974 yılında İslam Kalkınma Bankası'nın kurulmasından sonra ivme kazanmış ve dünya çapında çeşitli İslami finans kurumlarının kurulmasına yol açmıştır. Sektör son yıllarda özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinde önemli bir büyüme kaydederken, İngiltere'nin de yoğun ilgi gösterdiği görülmektedir. İslami finans ürünleri, bankalarda, sigorta sektöründe (tekefül) ve sermaye piyasalarında işlem görüp, günümüzde sadece İslami finansal kuruluşlar tarafından kullanılmayıp geleneksel finans kuruluşları da bu ürünlerle hizmet vermektedir.

İslami finansta, Riba (faiz), Garar (belirsizlik) ve Maysir (kumar) eşitsizliğe yolaçması, spekülasyon ve aldatmaya sebep olması gibi zararlı etkileri nedeniyle kesin bir dille yasaklanmıştır. İslami finans, etik yatırımları, paylaşılan riski ve karı ve sosyo-ekonomik adaleti teşvik etmektedir. İslami finans kuruluşları bu ilkelere uygun ürünler sunmaktadır. İslami finans kurumlarının kullandığı yöntemlerle verimliliğinin ve etkinliğin sağlanabilmesi için, İslami finans işlemlerine sağlam düzenleme ve denetleme eşlik etmelidir. Düzenleme ve denetleme konusunda en önemli araçlardan biri de muhasebeleştirilmedir.

Muhasebe, ekonomik faaliyetler gösteren bütün kuruluşların mali özellikteki işlemleri ve olayları para ile ifade edilmiş bir şekilde kaydedip, sınıflandıran, özetleyerek raporlayan ve sonuçlarını yorumlayan ve analiz eden bir bilim dalıdır. İslami muhasebe, ticari işlemlerin İslam'a uygun olmasını sağlamada temel bir rol oynamaktadır. Finansal raporlamaya yönelik kendine özgü yaklaşım, Kur'an ve Sünnet'ten türetilen ve işletmeleri İslam hukuku tarafından tanımlanan etik, ahlaki ve sosyal çerçeve içinde faaliyet göstermeye yönlendiren İslam hukuku ilkelerine dayanmaktadır. Bu çerçeve, işlemlerin yalnızca finansal yönlerini değil, aynı zamanda etik, ahlaki ve sosyal boyutlarını da dikkate alır. İslam'da bir sadaka ve sosyal refah biçimi olan zekât, İslami muhasebenin geleneksel uygulamalardan ayrıldığı bir diğer önemli alanı temsil etmektedir. İslam'ın beş şartından biri olarak, varlıkların mevcut değerine göre hesaplanan, kişinin servetinin bir kısmının ihtiyaç sahiplerine dağıtılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu uygulama, geleneksel muhasebenin genellikle kâr merkezli odağının aksine, İslami finans ilkeleri içinde yer alan sosyal sorumluluğun altını çizmektedir. Zekât muhasebesi, zekât verilebilir miktarı belirlemek için özel hesaplamalar içerir ve işletmelerin ve bireylerin İslam hukuku uyarınca toplumsal refaha katkıda bulunmasını sağlamaktadır. Dahası, zekât katkılarının mali tablolarda açıklanması, İslami işletmelerin toplumsal kalkınmayı desteklemedeki rolünü vurgulamakta ve kurumsal sosyal sorumluluğa yönelik daha geniş bir taahhüdü yansıtmaktadır. Zekâtın finansal uygulamalara bu şekilde entegre edilmesi, İslami muhasebenin teşvik ettiği, etik davranış ve toplumun refahını vurgulayan inanç ve finansın benzersiz karışımını örneklemektedir. Özellikle İslami Finans Kuruluşlarının, finansal işlemlerini destekleyen varlıkların İslami prensiplere uygun olmasını sağlamaları gerekmektedir, bu da varlıkların doğasını geleneksel finans kuruluşlarından temelde farklı kılmaktadır. Bu farklılık, İslami finans kurumlarının faaliyetlerini uygun şekilde yansıtabilecek kendine özgü kuralları bir muhasebe sistemine ya da muhasebeleştirme kurallara duyulan ihtiyacın altını çizmektedir. Bu yüzden Bahreyn, Malezya, Suudi Arabistan gibi ülkelerde ya kurulan düzenleme kuruluşlarıyla ya da düzenlenen standartlarla uygulamaya geçilse de bu sadece standartlaşma ve düzenleme olup değişik bir kayıt sistemini içeren geleneksel muhasebeden farklı bir kayıt düzeni değildir.

Literatürde yayınlanan çalışmalar İslami muhasebenin, etik uygulamaları, sosyal sorumluluğu ve risk paylaşımını vurgulayarak geleneksel finansal raporlamaya uygulanabilir bir alternatif sunmaktadır. Düzenleme ile ilgili dikkate alınması gereken bazı anahtar elemanlardan birisi de muhasebeleştirme yani bu işlemlerin uygun olarak raporlanabilmesidir. Bu amaçla dünya genelinde İslami Finansal Kurumlar İçin Muhasebe ve Denetleme Örgütü (AAOFI), Malezya Muhasebe Standartları Kurulu (MASB), İslami Finansal Hizmetler Kurulu (IFSB) ve Uluslararası İslami Finans Piyasası (IIFM) gibi kurumlar kurulmuştur. Bu kurumlar İslami finans sektörü için bazı düzenlemeler yapmakta ve standartlar geliştirmektedir. Bu standart ve düzenlemeler kimi ülkelerde zorunlu iken içlerinde ülkemizin de bulunduğu bazı ülkelerde isteğe bağlıdır ve bu ülkelerde uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) kullanılmaktadır.

2. Literatür

İslami muhasebe, etik ilkelere ve İslami Şeriat öğretilerine uyuma güçlü bir vurgu yapan karmaşık ve çok yönlü bir alandır. Bu alanda, yöneticileri dini hassasiyeti olan firmalarla ilgili muhasebe ve raporlama standartlarına duyulan ihtiyaç vurgulanmış, geniş ve esnek standartlar için çağrı yapılmıştır. İslam'da iş, muhasebe ve finansı yöneten kapsamlı etik, özgün zorluklar ortaya koymaktadır. Literatürde İslami muhasebenin tarihi, gelişimi ve gelecekteki beklentileri, geleneksel muhasebe üzerindeki etkisine ve İslami finans kurumlarının özel ihtiyaçlarına odaklanılarak tartışılmıştır.

İslami muhasebe alanında yazılan İngiliz dili literatüründe ilk makale Abdel-Magid tarafından İslami bankacılık işlemlerinin muhasebe sonuçlarını keşfetmeye çalıştığı “The theory of Islamic banking: accounting implications” dir. C. Tomkins, R. Karim (1987), çalışmalarında İslam ile iş geliştirme arasında süregelen etkileşimin altını çizmekte olup, çalışmanın birincil sonucu, İslami ilkelerin hesaplanan net nakit akışı ve sermaye maliyetinin sermaye varlık modeli versiyonu gibi finansal analiz araçları üzerindeki etkisidir. Muhammad Adnan (1997), İslam dinine inanan muhasebe akademisyenlerinin görüşlerine ve yayınlanan resmi standartlara dayanarak İslami bir perspektiften İslami bankalardaki muhasebe kavram ve uygulamalarının kabul edilebilir olduğu sonucuna varmıştır. Malik Mirza, Nabil Baydoun (1999), çalışmalarında İslam toplumlarında geniş ve esnek muhasebe standartlarının gerekliliğini, muhasebe politikalarının firmaların sözleşme ortamlarına yansımaları ve yöneticiler tarafından detaylı performans raporlamasının teşvik edilmesini vurgulamışlardır. Maliah Sulaiman, Roger Willett (2001), batılı muhasebe teknolojilerinin İslami inanç yapıları üzerindeki etkisi tartışılmakta, bir muhasebe ve raporlama teorisi değerlendirilmekte ve İslam'ın inanç yapısı Batılı materyalist felsefe ile karşılaştırılarak batı muhasebe teknolojilerinin İslami inanç yapıları üzerindeki etkisini değerlendirmişler ve Baydoun ve Willett tarafından önerilen muhasebe ve raporlama teorisini değerlendirerek İslami muhasebe standart belirleyicilerinin karşılaştığı politika sorunları ortaya koymuşlardır. Mervyn K. Lewis (2001), İslami muhasebenin, Allah'a ve topluma karşı hesap verme sorumluluğu nedeniyle İslam'ın merkezinde yer aldığı, İslam'ın ticari faaliyetleri ve muhasebe uygulamalarını yöneten kapsamlı bir etiği olduğu ve İslami muhasebe kendine özgü zorluklarla karşı karşıya olduğu sonucuna ulaşmıştır. Rifaat Ahmed Abdel Karim (2001), farklı düzenlemeler nedeniyle İslami bankalar arasında muhasebe uygulamalarında farklılıklar mevcut olduğundan dolayı finansal tabloların karşılaştırılabilir olmadığını ve böyle bir durumda AAOIFI muhasebe standartlarının uygulanmasının önemini savunmaktadır. Ivan Triyuwono (2004), modern metodoloji kullanılarak inşa edilen muhasebedeki modern bilginin zayıflıklarını eleştirel bir şekilde ele almakta ve İslami muhasebe disiplininin inşası için gelecekteki yön olarak İslami bakış açısını önermektedir. Omar Abdullah Zaid (2004), göre muhasebe M.S. 624 yılından beri Müslüman toplumunda yer almaktadır ve muhasebe sistemleri ve kayıt prosedürleri, özellikle zekât olmak üzere dini gerekliliklere yanıt olarak geliştirilmiştir. Shahul Hameed Mohd. Ibrahim, Rizal Yaya (2005), çalışmalarında İslami muhasebenin geliştirilmesinde hibrit yaklaşımların benimsenmesi ve kullanılmasını önermektedirler. Shaukat Amer (2007), mevcut muhasebe mesleğinin karşılaştığı sınırlamaları ve baskıları ele almak için Kuran'ın öğretilerinden ve Peygamber Muhammed'in sünnetinden ilahi Rehberliğe dayalı yeni bir muhasebe teorisi geliştirme önerisinde bulunmuştur. Rozsani Haniffa, Mohammad Hudaib, Abdul Malik Mirza (2008), muhasebe politikası seçimlerinin kaynak tahsisi üzerindeki etkisi, Müslüman yöneticiler için muhasebe politikalarına rehberlik etmede İslami ilkelerin önemi ve sosyoekonomik adalet ve başarıya ulaşmak için başkalarının ve çevrenin refahını dikkate alma ihtiyacını belirtmektedirler ve işletmelerin muhasebe ve raporlama politikası seçimlerinde çevrenin refahıyla firmanın hak sahiplerine ve kendisine servet tahsisin arasındaki dengenin sağlanması gerektiğini savunmaktadırlar. Christopher Napier (2009), İslami muhasebe literatürünün gelişimini, kuralcı yaklaşımlar ile gerçek uygulama çalışmaları arasındaki ilişkiyi, Orta Doğu'da devam eden tarihsel araştırmaları, Orta Doğu muhasebe fikirlerinin küresel etkisini ve “İslami muhasebe” uygulamaları ile fikirlerinin değişken doğasını incelemektedir. Hasan Basri Afifuddin, A.K Siti-Nabiha (2010), İslami finans kuruluşlardaki hesap verilebilirlik kavramına odaklanarak geleneksel ve İslami hesap verilebilirlik kavramını karşılaştırmakta ve daha önce yayınlanan araştırmalardan elde edilen bulguları gözden geçirmektedir. Ahmadasri Alaudin, Paul Shantapriyan, R. Adler (2015), İslami Finans kurumlarının çalışanlarının ve müşterilerinin aidiyet duygusunu, bunun sağlanmasında şeriat denetim kurulunun rolü ve önemiyle birlikte bu sürecin yönetilmesinin güçlüğü belirtmektedirler. JamaluddinMajid, Safri Haliding (2014), batı dünya görüşünün Müslüman toplum üzerindeki etkisini ve toplumsal fayda için İslami ilkelerle uyum sağlamak amacıyla muhasebenin İslamileştirilmesinin önemi üzerinde durulmuştur. Roszaini Haniffa, Mohammad Hudaib (2017), İslami ticari kuruluşlar için geleneksel muhasebedeki sorunları tartışmakta ve paydaşlara karşı hesap verebilirliğin yerine getirilmesi için muhasebeleştirme ve ölçme, açıklama ve uygulamanın önemini vurgulamaktadır. Hasan Basri, A. K. Siti Nabiha, M. Shabri Abd. Majid (2016), İslami kuruluşlarda resmi mali hesap verebilirlik mekanizmalarının önemini vurgulamakta, mali hesap verebilirliğin yazılı raporlar aracılığıyla gösterilmesinin gerekliliğinin altını çizmekte ve gayri resmi hesap verebilirliğe dayanma fikrini reddetmekle birlikte İslami kuruluşlarda hesap verebilirliğin artırılmasında finansal raporlamanın öneminin altını çizmektedir. Mojtaba Rezaei (2018), İslami muhasebedeki tartışmalar, muhasebenin evrensel olması gerektiği görüşüne karşı farklı bir İslami muhasebe çerçevesine duyulan ihtiyaç etrafında yoğunlaşmaktadır ve nihai görüş muhasebenin evrensel bir uygulama olduğu yönündedir. M. Kabir Hassan, Sirajo Aliyu, Makeen Huda, Mamunur Rashid (2019), AAOIFI, IFSB ve IIFM gibi İslami finans kuruluşları tarafından belirlenen standartların yanı sıra bu kuruluşların işlevsel faaliyetleri ve standart geliştirme süreçleri de ele alınmaktadır. Makale,

İslami finans standartlarını tartışmakta, sosyo-ekonomik perspektifler önermekte, zorlukları vurgulamakta ve gelecekteki araştırmalar için alanlar önermektedir. Nurika Restuningdiah, Vega Wafaretta, Rizka Furqorina (2020), saf bir İslami muhasebe öneren yapıcı yaklaşım, çağdaş muhasebeyi şeriatla uyumlu hale getiren pragmatik yaklaşım ve yapıcı ve pragmatik yaklaşımlar arasında arabuluculuk yapan melez yaklaşım olmak üzere üç ana yaklaşım belirleyerek bu yaklaşımlar aracılığıyla İslami muhasebenin geliştirilmesi için fikirler sağlayan bir literatür taraması yoluyla haritalama ile sınırlıdır. Aslikhah (2021), İslami muhasebe standartlarını ve bunların dijital ekonomideki KOBİ'lere uygulanmasını incelemekte, dijital kanallara yönelik tüketici tercihlerindeki artışa dikkat çekmekte ve KOBİ'lerin Endonezya'nın GSYİH'sine ve işgücü piyasasına yaptığı önemli katkıyı vurgulamaktadır. Ekaterina Yu. Voronova, Husan Sunatullaevich Umarov (2021), AAOIFI'nin UFRS'nin İslami muhasebe ile uyumlu hale getirilmesindeki olumlu rolünde bahsetmekte, İslami bankacılığın şeriat ilkelerine dayanması, zekâtın olumlu sosyal etkisi ve İslami muhasebede geleneksel muhasebeye kıyasla daha fazla açıklama yapılmasının üstünde durulmaktadır. Md. Saiful Alam (2022), çalışmasında İslami muhasebenin temel meseleleri, akademisyenler ve uygulayıcılar için bu meseleleri anlamanın önemi ve İslami muhasebe uygulamaları yoluyla toplumda adalet ve refaha ulaşma nihai hedefi yer almaktadır. Muneer M. Alshate, M. Kabir Hassan, Adel Sarea, Hussein Mohammad Samhan (Alshater, Hassan, Sarea, & Samhan, 2022), İslami muhasebe alanındaki etkili bilimsel aktörleri ortaya çıkarmış; İslami muhasebe literatüründeki Vakıf muhasebesi, zekat muhasebesi, Şeriat denetimi, kurumsal İslami yönetim ve tarama, farklı İslami finansman yöntemleri için muhasebe, eğitim ve etik olmak üzere yedi temel akımı tanımlamış ve araştırmacılar için gelecekteki araştırma yönlerini sağlamıştır.

3. İslami Muhasebe Kavramı

Dürüstlük, doğruluk, saflık, adalet, sabır ve kamu yararı gibi genel değerlere, adil ticaret, ılımlılık ve sözleşmelere saygı gibi iş ahlakına ek olarak helal ve haram kavramlarına yapılan atıflar, İslami muhasebe literatürünün hemen her parçasında bulunmaktadır (Mirza & Baydoun, 1999, s. 40).

İslami muhasebe literatürü daha çok bankacılığı vurguladığı için, trendler ve kapsam açısından İslam ekonomisi ve İslami finans literatüründen farklı bir şekilde gelişmiştir. 20. Yüzyılın son çeyreğinde tüm dünyadaki bilim adamlarının bu alandaki araştırmalarıyla hızlı bir gelişim gösteren İslam ekonomisi ve finansı ile ilgili literatür uygulamayla yakın paralellik içinde gelişmesine rağmen, İslami muhasebe için durum gerçekte böyle değildir.

İslami muhasebe ile ilgili literatürün önemli bir kısmı, din ve muhasebenin neden bağlantılı olması gerektiğini gerekçelendirmeye çalışmaktadır (Haniffa & Hudaib, 2002: 1-71). Temel mantık, İslam'ın sadece bir din değil, bir yaşam biçimi olduğu ve Müslümanlar için günlük faaliyetlerini yönettiğidir. Sosyal, politik ve ekonomik faaliyetleri yöneten İslam'ın evrenselliği her zaman vurgulanmıştır ve buna göre muhasebe ve denetim de doğal olarak bunu takip etmelidir (Murtuza, 2002: 2-3).

İslami muhasebe ile ilgili literatür iki ana bölüme ayrılabilir: modern literatür ve modern olmayan literatür. Modern olmayan kısım, erken dönem Fıkıh alimleri tarafından geliştirilen finansal işlemlerle ilgili İslami hukuk literatürünü içerirken, modern kısım, İslami bir perspektiften muhasebe literatürünü ve hesap verebilirlik ve zekât finansmanı gibi diğer ilgili konuları içerir (Napier, 2009: 123). Modern literatür kırk yıl içinde ortaya çıkmaya başlamıştır.

İslami muhasebe üzerine İngiliz dili literatüründe ilk makale Abdel-Magid tarafından İslami bankacılık işlemlerinin muhasebe sonuçlarını keşfetmeye çalıştığı "The theory of Islamic banking: accounting implications" 1981'de yayınlanmıştır (Haniffa & Hudaib, 2010: 7). Arap dili literatüründe ise, yazarların çoğu İslami muhasebe tarihi üzerinde araştırmalar yapmıştır (İbrahim, 2019).

İslami muhasebe üzerine modern literatürü üç ana gruba ayrılabilir (Napier, 2009: 124): İlk grup, İslami muhasebe sisteminin geniş ilkelerini açıklamaya ve ihtiyaçlarını haklı çıkarmaya çalışan makaleleri içerir. İkinci grup, İslami bankacılık işlemleri için muhasebe prosedürlerini tartışan makaleleri içerir. Üçüncü grup, muhasebeyle ilgili düzenleyici konuları ve muhasebe belgelerini içerir. Modern İslami muhasebeye katkıda bulunan akademisyenler, gelişmekte olan çağdaş İslami muhasebe teorisini şekillendirmek için büyük ölçüde birincil Şeriat kaynaklarından türetilen farklı İslami ilke ve kavramları kullanmaktadırlar.

İslami muhasebe, bir işletmenin paydaşlarına, işletmenin sürekli olarak İslam Hukuku sınırları içinde faaliyet gösterdiğinden ve sosyoekonomik hedeflerine ulaştığından emin olmalarını sağlayacak uygun bilgileri sağlayan muhasebe süreci olarak tanımlanabilir (Shakil & Mustapha, 2017: 13). Adalet, sosyal sorumluluk ve doğruluk felsefesiyle hareket eden İslami muhasebe, sosyal ve ekonomik amaçlarla paydaşlara işletmelerin faaliyetlerinin sonuçları hakkında

İslam Hukuku'na uygun muhasebe teknik ve uygulamalarıyla bilgi verme sorumluluğunu, içeren alandır (Trokiç, 2015: 3).

Literatür taramasından da görüldüğü İslami muhasebe için ortak bir tanım yapılmamakta olup, daha çok İslami kuruluşların İslami muhasebe/finans standartlarına ihtiyaçları vurgulanmış ve birçok çalışmada da hali hazırda farklı kurumlar tarafından oluşturulan İslami muhasebe/finans standartlarıyla geleneksel muhasebe standartları arasındaki farklar üzerinde durulmuştur.

4. Geleneksel Muhasebe ve İslami Muhasebe Arasındaki Farklar

İslami ve geleneksel muhasebe arasındaki fark, öncelikle temel ilkelerinde ve hedeflerinde yatmaktadır. Geleneksel muhasebe, sermaye piyasalarının ihtiyaçları etrafında tasarlanmıştır ve öncelikle yatırımcılara ve alacaklılara bilgi sağlamakla ilgilenmektedir. İslami muhasebe, iş uygulamalarına rehberlik eden daha geniş İslami ahlak anlayışının bir yansıması olarak finansal raporlamada etik hususlara önemli bir vurgu yapmaktadır. Birincil odak noktasının finansal performans ve kârlılık olduğu geleneksel muhasebenin aksine İslami muhasebe, bunlara ek olarak ticari faaliyetlerin etik sonuçlarını dikkate almaktadır. Dürüstlüğü, şeffaflığı ve Allah'a ve topluma karşı hesap verebilirliği savunan İslami öğretiler tarafından oluşturulan etik çerçeve, İslami muhasebe kapsamındaki finansal raporlamanın sadece yasal gerekliliklere uymanın ötesine geçerek ahlaki sorumluluk ve dürüstlüğü de kapsamasını sağlar (Faliza, Adam, Basri, & Madjid, 2019: 441). Etik hususlara yapılan vurgu sadece finansal düzensizlikleri ve hileleri önlemekle ilgili değil, aynı zamanda tüm ticari faaliyetlerin toplumsal refaha olumlu katkıda bulunmasını sağlamakla ilgilidir. Muhasebeye yönelik bu bütüncül yaklaşım, finansal faaliyetlerin sosyal ve etik değerlerle uyumlu bir şekilde yürütülmesi gerektiği yönündeki İslami görüşü yansıtmaktadır.

Şeffaflık ve tam açıklama gerekliliği, geleneksel muhasebede olduğu gibi İslami muhasebenin de temel taşlarından biridir ve onu geleneksel muadilinden önemli ölçüde ayırır. İslami finans ilkeleri, yatırımcılar, müşteriler ve genel olarak toplum da dahil olmak üzere tüm paydaşların İslami Finans Kuruluşlarının (İFK'lar) finansal faaliyetleri ve etik durumları hakkında tam olarak bilgilendirilmesini sağlamak için bilgilerin kapsamlı bir şekilde açıklanmasını sağlamalıdır (AAOIFI, 2015). Bu şeffaflık seviyesi sadece finansal veri sağlamakla ilgili değil, aynı zamanda kurumun faaliyetlerinin toplumsal refaha nasıl katkıda bulunduğunu ve İslami etik standartlara nasıl bağlı kaldığının bir nevi kanıtıdır. Temel olarak, İslami finansal işlemler muhasebesi ve geleneksel muhasebe farklı görüşlere dayanmaktadır. Felsefi olarak, İslami muhasebe esas olarak dini yönlerden ve değerlerden türetilmektedir, geleneksel muhasebe, finansal faaliyetler ekonomik rasyonaliteden türetilir ve kâr maksimizasyonu amaçlamaktadır (Baydoun & Willet, 2000: 72). Ancak İslam, kârı ticari faaliyetlerin bir parçası olarak kabul emekte ve zekât, zorunlu olarak kârdan indirilmektedir. Shakil & Mustapha (2017) yaptıkları çalışmada geleneksel muhasebe ile İslami muhasebe arasındaki fark aşağıdaki gibi tabloştırmıştır:

Tablo 2. İslami Muhasebe ile Geleneksel Muhasebe Arasındaki Farklar

	Farklılaşmanın Temeli	İslami Muhasebe	Geleneksel Muhasebe
1	Bilgi sağlama amacı	Şeriata uygunluğun ve bir kuruluşun sosyoekonomik hedeflerini ne ölçüde karşılayabildiğinin yeterli bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak.	Kar maksimizasyonunu sağlamak için, çoğunlukla yatırımlarla ilgili kararlar almak, satmak veya tutmak.
2	Tanımlanan bilgilerin tümü	Sosyo-ekonomik ve dini olaylar da dahil olmak üzere tüm işlemleri tanımlar.	Sadece işlemlerdeki ekonomik olayları tanımlamaya odaklanır
3	Ölçüm, Kayıt	Tanımlanan tüm işlemleri hem tarihi maliyet hem de cari değerlendirme kullanarak kaydeder (örneğin, Zekât muhasebesi). Ayrıca işlem kalemlerini haram ve helal unsurlar temelinde ayırır. (Örneğin, finans gelirinin çeşitli sözleşmelerden elde edilen faiz ve ücrete dayalı gelir olarak ayrılması).	Geçmiş maliyetleri (veya net gerçekleştirilebilir değer, hangisi daha düşükse) kullanarak tanımlanan işlemleri kaydeder. Paranın zaman değerinden yararlanır.
4	Bilgi kullanıcıları	Şeriat uyumluluğu ve sosyo-ekonomik hedeflerine ulaşma konusunda tüm işlemleri değerlendirmelerini	Finansörler ve fon sağlayıcıları olan hissedarlar ve alacaklılar.

		sağlamak için kurumsal muhasebe tarafından tanınan bir dizi paydaş	
5	Mevzuat	İslam hukukunun kaynaklarından kaynaklanan etik ilkelere dayanarak, herhangi bir grubun çıkarına değil, bir bütün olarak topluma hizmet eder. Böylece şirketleri eylemlerinden şeriat ilkelerine uygun olarak sorumlu hale getirir.	Kültürün bir ürünüdür ve modern ticaret hukukuna dayanır.

Kaynak: (Shakil & Mustapha, 2017: 14)

Shakil, Mohammed Hassan; Mustapha, Ishaq Muhammad tarafından oluşturulan tablodan da anlaşılacağı üzere geleneksel muhasebeden farklı bir kayıt düzeninin karşılaştırılması yapılmayıp ilkeler yani standartlar açısından karşılaştırma yapılmıştır. Hali hazırda da yukarıda değindiğimiz gibi ortak bir İslami muhasebe tanımı yoktur. Ayrıca İslamda yer alan ibaha kuralı zaten buna neden olarak da gösterilebilir. İslam hukukunun ayrılmaz bir parçası olan ibaha kavramı, özellikle insan eylem ve davranışlarının izin verilebilirliği ve düzenlenmesi ile ilgili İslami yasal ilkelerin daha geniş çerçevesinden kaynaklanmaktadır. İbahanın özünde, İslam hukuku tarafından aksi belirtilmedikçe, insan eylemleri için kabul edilen bir özgürlük ve faaliyet özgürlüğü durumu vardır. İbahâ ilkesi, Müslümanların hayatlarını kolaylaştırmak ve zorlukları ortadan kaldırmak suretiyle İslam hukukunda çok önemli bir rol oynamaktadır. Yani müslüman toplumlar İslamın kesin bir şekilde yasaklamadığı her şeyden faydalanabilmekte ya da kullanabilmektedir.

5. İslami Muhasebe ile İlgili Özel Konular

Literatürde İslami muhasebe kavramı üzerinden farklılıklar kavramsal çerçeve, paranın zaman değeri, ölçüm farklılıkları ve standartlaşma ve düzenleyici kuruluşlar olmak üzere 4 ayrı başlıkta ele alınabilir.

5.1. Kavramsal Çerçeve

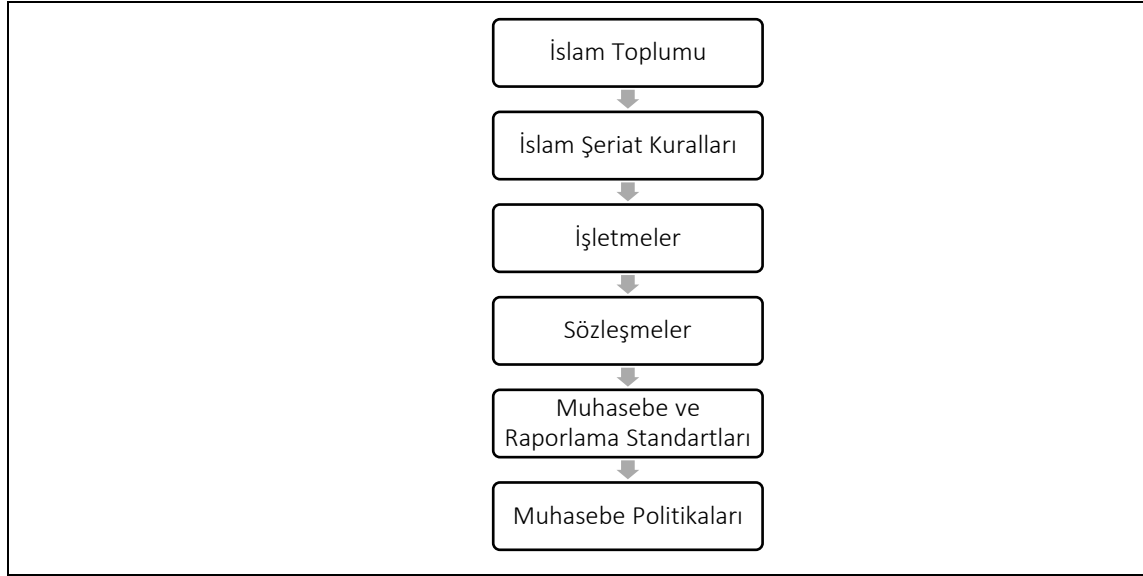
Kavramsal çerçeve, finansal raporlama standartlarının temel ilkelerinin ve muhasebe politikalarının geliştirilmesi için çok önemlidir. Kavramsal çerçeve, finansal bilgi kullanıcıları ile finansal raporlamanın hedeflerini, niteliklerini, unsurlarını, ölçüm kurallarını ve üst düzey kavramları açıkça tanımlamaktadır. Kavramsal çerçevenin olmaması, tutarlı muhasebe teorisine dayanan çözümler yerine ortaya çıkan sorunlara anlık çözümler geliştirilmesine ve zamanla uygulamada farklılıkların yaşanmasına sebep olmaktadır (Sori & Mohamad, 2017).

İslami muhasebe için teorik bir çerçeve geliştirmeye yönelik çabalar iki türdendir:

- İslam hukuku ilkelerini kaynak alan bir İslami muhasebe teorisi geliştirmek isteyen (tümdengelim) çabalar
- Mevcut bankacılık uygulamalarını ele alıp çözümler oluşturmaya çalışan (tümevarım) çabalar.

Üçüncü bakış açısı idealist ve pragmatik arasındaki orta noktadır. Sonuç olarak Şeriat muhasebe uygulamaları etiği desteklemeli ve dolandırıcılıktan kaçınmalıdır (Suryanto & Ridwansyah, 2016). Ayrıca, şeriat muhasebesi, şeriat kurumlarının topluma nasıl katkıda bulunduğu dair nicel ve nitel bilgileri açığa çıkarabilmelidir. Baydoun ve Mirza'nın 1999 yılında yayınlanan makalesinde, standartlar aracılığıyla toplum ve Şeriat'tan muhasebe uygulamalarını taramak için yukarıdan aşağıya bir yaklaşım benimseyen bir tablo oluşturmuştur (Mirza & Baydoun, 1999: 43):

Şekil 1. Muhasebe Uygulamaları

Kaynak: Mirza & Baydoun, 1999: 43

Haniffa ve Hudaib, 2002 yılında yayınladıkları makalelerinde İslami muhasebenin rolünü veren çerçeve için bir temel oluşturmaya çalışmışlardır. İslami muhasebe perspektifini Allah'a, topluma ve nefse karşı yükümlülüklerini yerine getirmenin yanı sıra Felahı (dünyada ve ahirette mükafatlar) elde etmek için yapılan bir ibadet olarak tanımlamaktadırlar (Haniffa & Hudaib, 2002: 35).

Bu yaklaşımın aksine, İslami muhasebe iki sebepten dolayı şeriata uygun muhasebenin ötesine geçmelidir. Birincisi, çoğunlukla şeriat muhasebesi standartları, yalnızca şeriat işlemlerinin muhasebeleştirilmesiyle sınırlıdır. Şeriat muhasebesi, İslami ilkelere göre üzerinde anlaşmaya varılan taahhütlere dayalı muhasebe politikalarının seçimi de dahil olmak üzere, etik kuralların eşlik ettiği şekilde tasarlanmıştır. İkincisi, İslam sadece şeriat ile sınırlı değildir, aynı zamanda inanç ve ahlak ile de sınırlıdır (Velayutham, 2014: 133). Ayrıca muhasebe sadece dini düşüncelere dayanmaz, pratik ihtiyaçlar ve ilgili tarafların girdileri gibi tüm mali nitelikli işlemlerin sonucudur. Bu yüzden mevcut mali işlem uygulamalarını ve standartları ele alarak toplumun sorunlarını İslami değerlerle eşleştiren standart bir İslamlaştırma metodolojisini izleyerek amaçlanan faydaları optimize eden melez bir yaklaşım geliştirilmelidir (İbrahim & Yaya, 2005: 78).

5.2. Paranın Zaman Değeri

İktisatta ekonomik analizler birden fazla zaman diliminden yararlanılarak yapıldığından dolayı zaman kavramı önemlidir. Kavramsal Bununla birlikte ekonomik kararlarda ve yatırım projelerinde zaman bir tercih unsuru olmaktadır (Hichem & Khoutem, 2017: 21). İslam, parayı doğrudan bir mübadele aracı olarak görür ve üretim faktöründe artan veya arttırılan bir değerlendirme aracı ile ölçümü uygun bulmaz. Ayrıca parayı doğrudan bir üretim faktörü olarak görmez ve faiz biriktirerek kendi başına artmasına izin vermez. Dolayısıyla, paranın zaman değeri kavramının, esas olarak, kapitalist ekonomik sistemde bir fırsat maliyeti veya fırsat geliri olarak faizin varlığından kaynaklandığından kelimenin tam anlamıyla İslami finansta uygulanmayabilir. Buna göre, örnek olarak, İslami finansta alacakların iskonto edilmesine ve borçların tahakkuk ettirilmesine izin verilmez.

İslami muhasebedeki son literatür, muhasebe prosedürlerinde faize dayalı iskonto kullanımında bir belirsizliğin varlığını ve bunun faiz yasağı ile nasıl bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır (Siddiqui, 2019: 111). Bu konu, bazı muhasebe hesaplamaları, proje finansmanı, sermaye bütçelemesi ve iş değerlendirmelerinde kullanılan iskonto nedeniyle kritik hale gelmektedir. Örneğin projelerin nakit akışlarını hesaplayabilmek için net bugünkü değer hesaplanırken faiz oranından hareket edildiğinden bu yöntemin kullanılması uygun görülmez.

Hamid ve diğerleri 1993 yılında yayınlanan makalelerinde paranın zaman değerinin muhasebe uyumlaştırmasına ek bir karmaşıklık olarak tanımlayarak uyumlaştırmanın önünde bir engel olabileceğinden bu konuda bir açıklama veya bir çıkış yolu ihtiyacını vurgulamıştır (Hamid, Craig, & Clarke, 1993). Saadallah 1994 yılında yayınlanan kredi ve satışlardaki artışlarla ilgili hukuki görüşleri ele alıp kapsamlı bir analiz yaptığı makalesinde paranın zaman değerinin izin verilebilirliğine dayalı olarak zaman etkisinin diğer faize dayalı uygulamalardan kredilerde farklı şekilde ele alınması gerektiği sonucuna varmıştır (Saadallah, 1994). Baydoun ve Willet 2000 yılında yayınlanan çalışmalarında mevcut değere

indirgemenin İslami bakış açısından etik bir davranış olup olmadığını kendileri için net olmadığını açıkça belirtmişlerdir (Baydoun & Willet, 2000). Hichem ve Khouthem 2017 yılında yayınladıkları makalelerinde paranın zaman değerinin, zaman tercihi ile doğrudan ilişkili olduğunu ve İslami işlemlerin fiyatlandırmasını etkilediğini ve rasyonel zaman tercihinin, paranın ekonomik zaman değerinin ya da paranın sosyal zaman değerinin tercihine bağlı olduğunu ortaya koymuşlardır (Hamza & Jedidia, 2017). Yapılan akademik çalışmalarda kullanılacak en iyi iskonto oranının faiz oranı olmaması gerektiğini sonucuna varılmış ve bu nedenle çeşitli alternatif iskonto oranları önerilmiştir. Zarqa (1982), faiz oranı yerine, piyasa getiri oranına veya fırsat maliyeti oranına dayanması gereken bir 'gölge iskonto oranı' önerisinde bulunmuştur (Zarqa, 1982). Ayrıca uzun vadeli analizler için piyasadaki faiz oranının iskonto oranı olarak kullanılmasının uygun olmadığını iddia eden bazı akademisyenler, alternatif bir iskonto oranı olarak istikrarlı bir ekonomideki sermayenin marjinal verimliliğiyle alakalı olan sosyal zaman tercihi oranının kullanılmasını öne sürmüşlerdir (El Divany, 2011: 41). Malezya 1987'de Malezya piyasasında işlem gören enstrümanlar için Malezya toptan para piyasasında veya bankalararası piyasada Bank Negara Malaysia (BNM) tarafından belirlenen 12 banka tarafından sağlanan bankalar arasında vadeli mevduatların teklif edildiği (3 aylık) ortalama faiz oranı olan Bankalararası Gösterge Oranını (KLIBOR) geliştirmiştir (Tlemsani, 2020: 250). Wilson (1998), uzun vadede faiz oranının daha oynak olmasından ve ekonomistlerin birçoğunun diğer oranları tercihe etmesinden dolayı müslüman bir toplumda sosyal getiri oranını uzun vadeli projelerde kullanılabilecek bir alternatif olarak önermiştir (Wilson, 1998: 54). Chowdhury (1999), iskonto oranını bir kar endeksine veya hisse senedi temettü endeksine bağladığı fırsat maliyetine dayandığı muhasebe fiyatı terimini öne sürmüştür (Chowdhury, 1999: 34). 2011'de Thomson Reuters, 16 büyük Şeriat uyumlu finans kuruluşuyla başlattığı şu an 18 kuruluşla devam ettiği bu kuruluşların kısa vadeli bankalararası piyasa fonlamasından beklenen ortalama getiri oranını bir alternatif olarak sunmuştur (Tlemsani, 2020: 250).

Günümüzde paranın zaman değeri kavramı yadsınamazdır ve paranın zaman değerini uygun bir kıyaslama oranı kullanarak iskonto ederek yansıtmak, oran doğrudan kredi faiz oranlarına dayanmadığı sürece kabul edilebilir. Bununla birlikte, para kavramının zaman değerinin ürün fiyatlandırması ve gerçeğe uygun değer ve değer düşüklüğü tahminleri vb. için kullanılabileceği de kabul edilebilir.

5.3. Ölçüm Farklılıkları

Ölçme ve değerlendirme muhasebedeki temel konulardan biridir. Ekonomik faaliyetleri ve işlemleri tanımlayan bilgilere odaklanan muhasebede varlıkların ve yükümlülüklerin değerlendirilmesi, kullanılan yöntemlere göre farklılaşacağından çok önemlidir. Varlıkların ve yükümlülüklerin değerlendirilmesi genellikle tarihi maliyete dayanmaktaydı, ancak son yıllarda varlık ve yükümlülüklerin değerlendirmesinde, gerçeğe uygun değer kullanılmaktadır. Uygun bir ölçüm yöntemi olarak ortaya koyulan gerçeğe uygun değer hakkındaki tartışmaları tetiklemiştir. Bununla birlikte, gelecekte beklenen nakit akışlarının bugünkü değeri (indirgenmiş değer) aracılığıyla gerçeğe uygun değer hesaplanmasına ilişkin geleneksel kavramlar, İslami muhasebe kavramları ile açıkça çelişmektedir.

İslami muhasebe, kavramlarını, İslam doktrinlerinden alır; buna göre, bir ölçüm tartışması tümdengelimli bir şekilde daha iyi ele alınabilir. İslami muhasebe alimleri arasında ilgili İslami ilkeleri açıklarken tutarsızlıklar belirtilmiş olsa da, İslami muhasebede muhasebe ölçümüne ilişkin kritik konuyu açıklığa kavuşturmak için ilgili tüm Şeriat kurallarının tam bir incelemesi gereklidir (Napier, 2009: 131).

Modern İslami muhasebe literatürüne İslami bir bakış açısıyla muhasebe ölçümünün geleneksel ölçüme çok benzerdir. Aynı zamanda Zekâtın sistematik olarak belirlenmesi, ölçüm açısından farklı bir bakış açısı kazandırabilir; benzer şekilde, İslam'ın miras hukuku ve vakıf mülklerinin değerlendirilmesinden veya İslam'daki diğer finansal uygulamalardan ya da İslam'a özgü finansal kullanıcıların ihtiyaçları, yani Makasid tabanlı değerler, İslami muhasebede ölçümle ilgili yeni fikirler ortaya çıkartabilir.

5.4. Standartlaşma ve Düzenleyici Kuruluşlar

Muhasebe uygulamaları çeşitli faktörler tarafından şekillenmektedir ve önemli faktörlerden biri de dindir. Dinler, takipçilerine ticari faaliyetler de dahil olmak üzere hayatın farklı yönlerinde bağlı kalınması gereken ilkeler ve ahlaki standartlar sağlar. Özellikle İslam, muhasebe yapıları, temel kavramları ve muhasebe sistemlerinin mekanizmaları üzerinde etkisi olan kapsamlı sosyoekonomik ilkeler geliştirmiştir (Haniiffa & Hudaib, 2002: 3). Bu sistemler Müslüman toplumlardaki kişi ve kuruluşların ekonomik faaliyetlerini yansıtmaya ve raporlama aracı olarak hizmet vermektedir (Hamid, Craig, & Clarke, 1993: 131). Ancak Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS/IFRS) gibi batılı muhasebe standartlarının uygulamada kullanılan İslam hukukuna aykırı durumları, bu standartların uygunluğu konusunda

endişeleri artırmıştır. Bu durum, özellikle geleneksel standartların kapsamına girmeyen finansal ürünlerle ilgilenen İslami Finans Kurumlar için önem arz etmektedir. Sonuç olarak, uluslararası finans kuruluşlarının İslami finansal raporlama ihtiyaçlarını karşılayan spesifik finansal raporlama standartlarına ihtiyaç duyulmuş ve İslami muhasebe uygulamalarında tutarlılığı sağlamak ve karşılaşılan sorunların çözülmesi amacıyla standartlaşmaya gidilmiş ve İslami Finansal Kurumlar Muhasebe ve Denetim Örgütü (AAOIFI), İslami Finansal Hizmetler Kurulu (IFSB), Uluslararası İslami Finans Piyasası (IIFM), Malezya Muhasebe Standartları Kurulu (MASB) gibi bazı standart belirleyici organizasyonlar kurulmuştur. 3 Aralık 2002'de Malezya'da kurulan IFSB, günümüze kadar 36 standartla birlikte teknik notlar ve kılavuzlar yayınlamıştır. 2002 yılında Bahreyn'de kurulan IIFM İslami finans sektörü için kurulduğundan bugüne kadar 16 standart yayınlamıştır. MASB Malezyada 1997'de yayınlanan Finansal Raporlama Yasasına uygun olarak 2012 yılında kurulmuş ve bugüne kadar UFRS'den yararlanarak kendilerine özgün 40 adet MFRS yayınlamıştır.

Bu kuruluşlarla birlikte, bazı ülkelerin merkez bankaları ve ulusal düzenleyici kurumları, sektörel ve mesleki birlikler de ulusal bazda standartların geliştirilmesine ve yayınlanmasına katkıda bulunmaktadır. Bazı ülkelerde bu standartlar zorunlu iken, Türkiye gibi (UFRS'nin kullanıldığı) bazı ülkelerde ya isteğe bağlı olarak uygulanmakta ya da hiç uygulanmamaktadır. Ülkemizde hali hazırda Türkçe'ye çevrilen standartlar henüz kullanılmamaktadır.

6. 2004-2024 Yılları Arasında İslami Muhasebe Kavramı Üzerine Bibliyometrik Analiz

Çalışmada Web of Science (WOS) veri tabanından İslami muhasebe kavramı üzerine 2004-2024 yılları arasında tüm alanlarda yayınlanmış 770 yayın ve sadece konu başlığı alanında ise 34 yayın tespit edilmiş VOSviewer'ı kullanılarak özet bir analiz yapılmıştır. Özellikle İslami muhasebe kavramı başlığında geçen en çok atıf alan sekiz makale üzerinden içerik analizi yapılmıştır. Bu analizdeki amaç İslami muhasebe kavramından ziyade çalışmaların muhasebe/finansal standartlarının ele aldığı ilke ve kurallar konu alından geleneksel muhasebeden ayrı bir kavram olarak İslami muhasebe kavramına ihtiyaç olmadığını göstermektir. Analizde 2004-2024 yılları arasında İslami muhasebe üzerine yayınlanan çalışmalar, bu çalışmalardaki atıflar, İslami muhasebe araştırmalarında en yaygın olarak kullanılan terimler ele alınmıştır. Vosviewer'da tüm alanlarda belirlenen bir yazara ait minimum iki eser ve bir atıf kriterleri seçildiğinde 1531 yazar arasından 268 yazar kriteri sağlamaktadır. Ortak yazarlar analizi yapıldığında en fazla metin üreten yazarlar ve atıf sıralaması Tablo 2 ve Tablo 3'te yer almaktadır:

Tablo 2. İslami Muhasebe Alanında Üzerine En Fazla Yayın Üreten İlk 10 Yazar

Sıra	Yazar	Yayın Sayısı
1	M. Kabir Hassan	18
2	Roszaini Haniffa	13
3	Mohammad Hudaib	12
4	Hanudin Amin	10
5	Tika Widiastuti	8
6	Abdul Rahim Abdul Rahman	8
7	Raditya Sukmana	7
8	Aishath Muneeza	7
9	Rusnah Muhamad	7
10	Muhammad Ubaidillah Al Mustofa	6

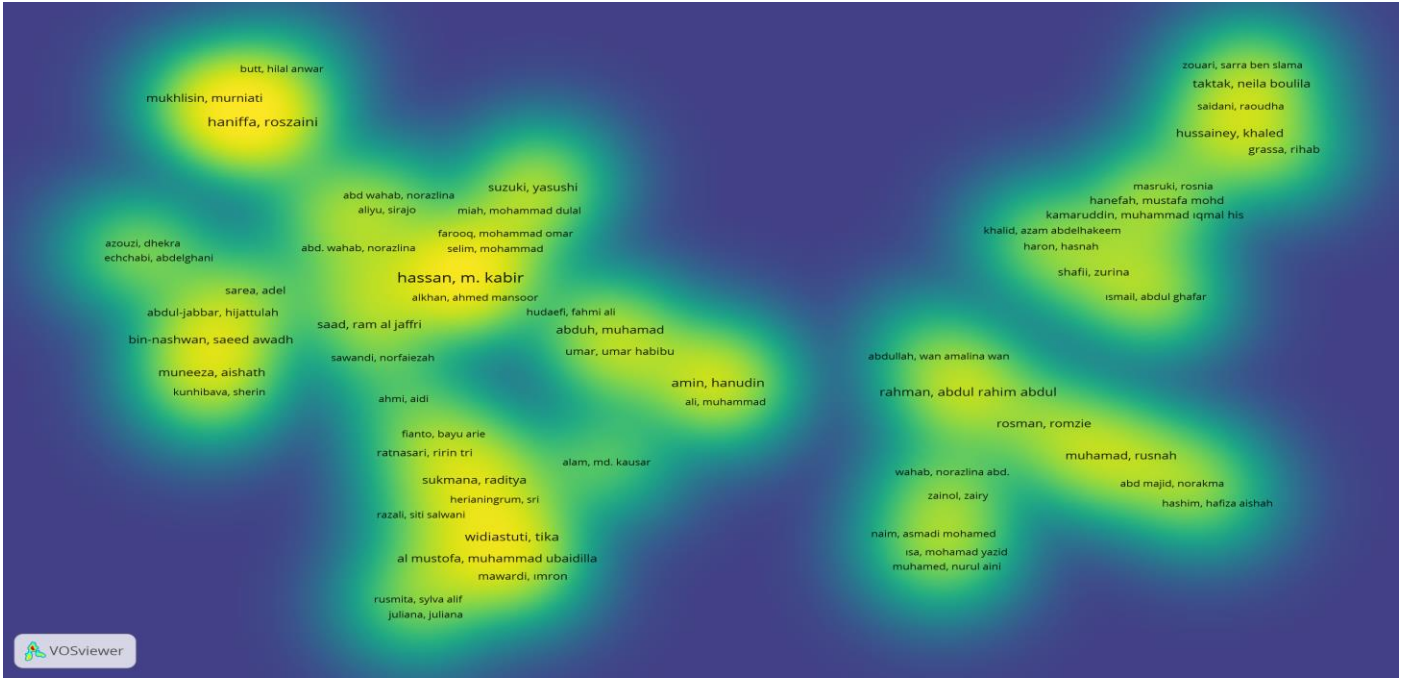
Tablo 3. Yazar Atıf Sıralaması

Sıra	Yazar	Yayın Sayısı
1	M. Kabir Hassan	311
2	Abdul Rahim Abdul Rahman	227

3	Roszaini Haniffa	179
4	Hanudin Amin	178
5	Rania Kamla	133
6	Ram Al Jaffri Saad	103
7	Neila Boulila Taktak	84
8	Mohamed Sherif	77
9	Yasushi Suzuki	75
10	Tasawar Nawaz	74

Tablo 2 ve 3 incelendiğinde en çok yayın üreten ve en çok atıf alan yazarın M. Kabir Hassan olduğu görülmektedir. Her iki kategoride yapılan VOSviewer ortak yazar ve anahtar kelimelerin haritaları Şekil 2 ve Şekil 3'te görülmektedir.

Şekil 2. Ortak Yazar Kümelenmesi

Şekil 3. İslami Muhasebe Anahtar Kelime Birlikteliğinin Kümelenmesi

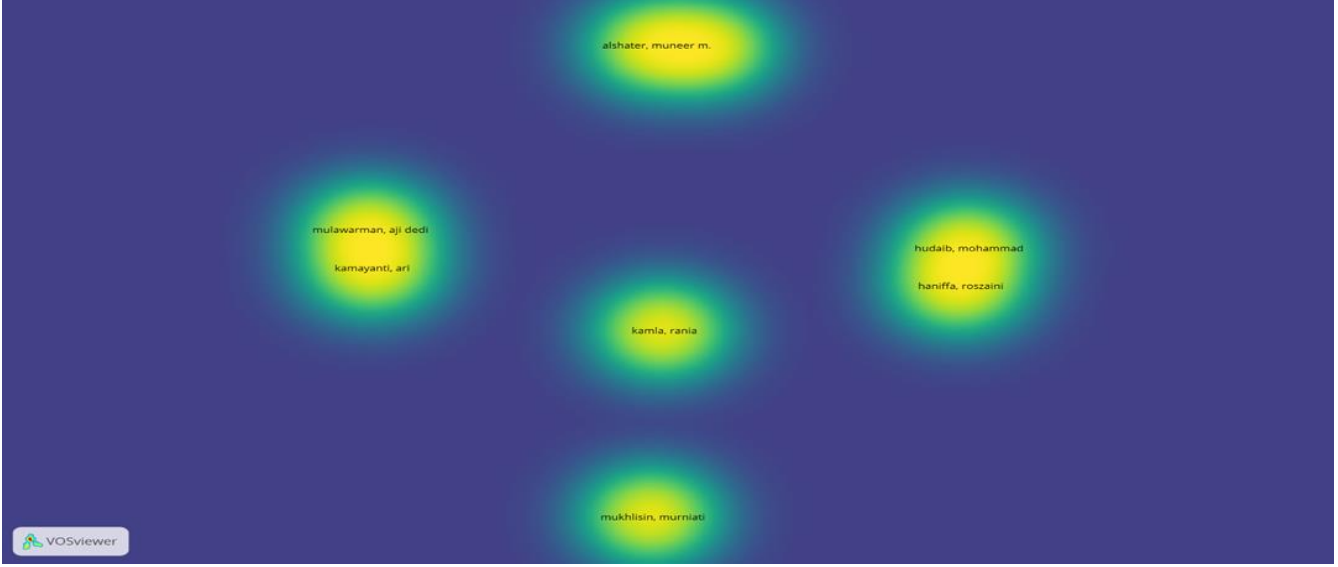
Şekilde de görüldüğü gibi İslami muhasebe alanında en fazla kullanılan anahtar kelimeler İslami finans, İslami bankalar, İslami bankacılık ve Malezya kelimeleri en çok kullanılan kelimeler olmuştur.

İslami muhasebe kavramının başlıkta geçtiği aynı kriterlerle WOS'tan çekilen 34 yayınlı yapılan analizde 70 yazardan sadece 8'inin kriterleri sağladığı görülmektedir. Bu yazarların yayın sayıları eşit olup atıf sıralaması Tablo 5'te gösterilmektedir.

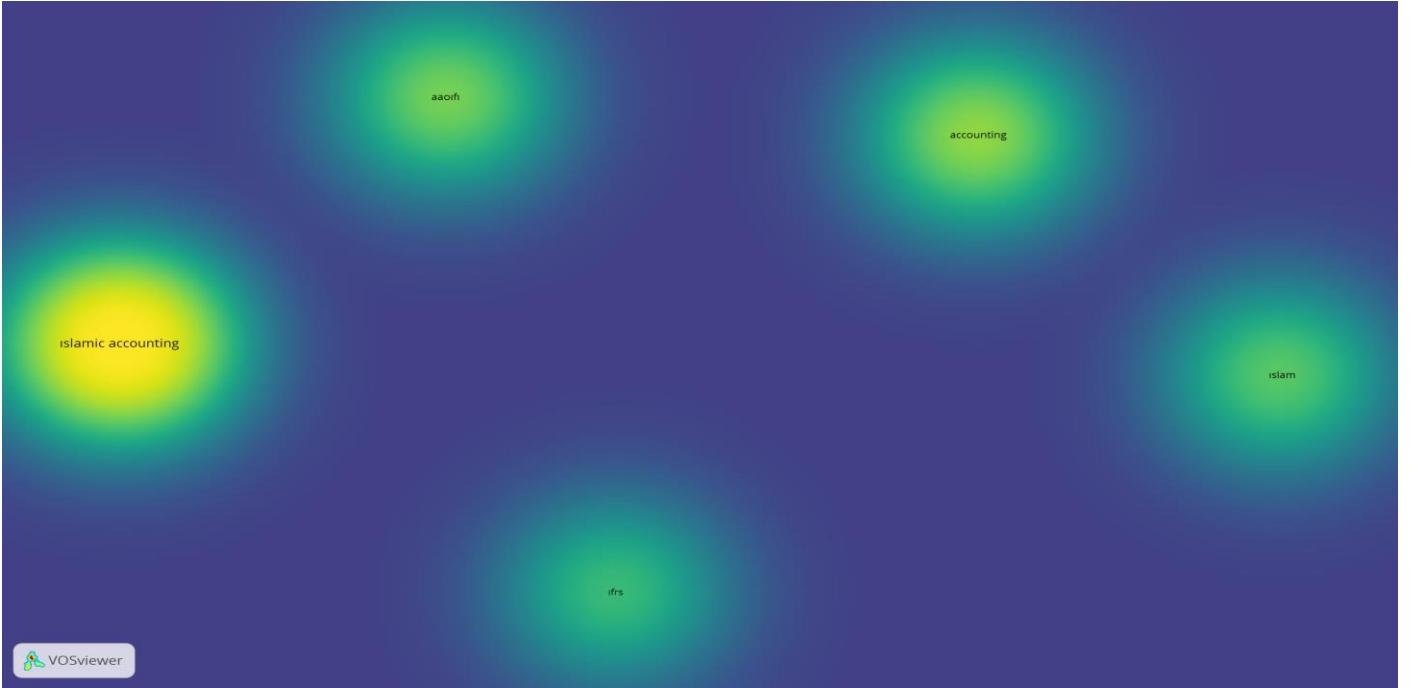
Tablo 4. İslami Muhasebe Kavramı Başlıklı Eserlerin Yazar, Yayın Sırası ve Atıf Sıralaması

Sıra	Yazar	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı
1	Kamla Rania	2	46
2	Roszaini Haniffa	2	18
3	Mohammad Hudaib	2	18
4	Muneer M. Alshater	2	14
5	M. Kabir Hassan	2	14
6	Ari Kamyanti	2	4
7	Aji Dedi Mulawarman	2	4
8	Muniati Mukhlisin	2	1

Şekil 4. Ortak Yazar Kümelenmesi

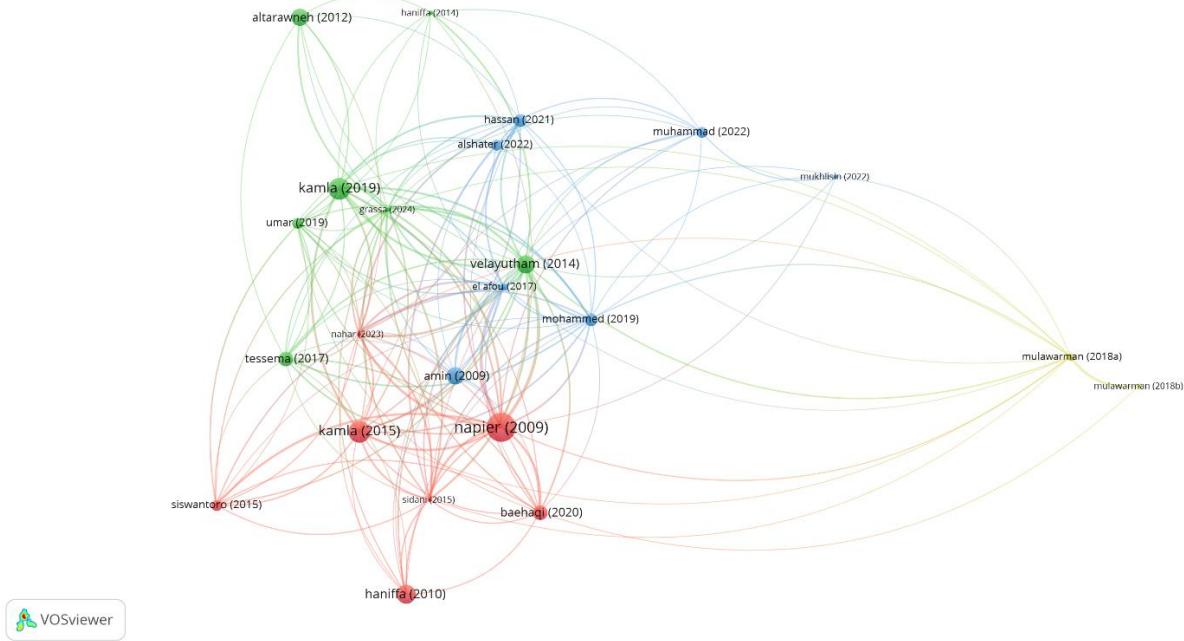
Şekil 4. İslami Muhasebe Başlıklı Yayınların Anahtar Kelime Birlikteliğinin Kümelenmesi

Şekil 4'te görüldüğü gibi İslami muhasebe alanında en fazla kullanılan anahtar kelimeler İslami muhasebe, AAOIFI, muhasebe, IFRS ve İslam'dır.

Şekil 5'te, yazarların ve metinlerin bibliyometrik eşleşmesi gösterilmektedir.

Şekil 5. İslami Muhasebe Başlıklı Yayınların Yazarlarının Bibliyometrik Eşleşmesi

WOS sıralamasında 41 atıfla en fazla atıfı alan yazar Christopher Napier (2009) olup, "Defining Islamic accounting: Current issues, past roots" adlı çalışmasında, İslami muhasebe literatürünün gelişimini, kuralcı yaklaşımlar ile gerçek uygulama çalışmaları arasındaki ilişkiyi, Orta Doğu'da devam eden tarihsel araştırmaları, Orta Doğu muhasebe fikirlerinin küresel etkisini ve "İslami muhasebe" uygulamaları ile fikirlerinin değişken doğasını incelemektedir. Ayrıca WOS'da sıralanan başlığında İslami Muhasebe yer alan 34 makale incelendiğinde en çok atıf alan VOSviewer analizine göre Rania Kamla ve Rana Alsoufi (2015) de disiplinler arası ve eleştirel yaklaşımlar getirerek muhasebecilerin/müslüman muhasebecilerin standartlarla hedefe ulaşmaları için faydalı bir metodolojik ve kavramsal çerçeve sağlayabileceği görüşünü sunduğu "Critical Muslim Intellectuals' discourse and the issue of 'Interest' (ribā): Implications for Islamic accounting and banking" ve Rania Kamla ve Faizul Haque (2019) da çağdaş İslami muhasebeye eleştirel bir bakış sunduğu "Islamic accounting, neo-imperialism and identity staging: The Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institution" Kamla'nın en çok atıf alan yazar olmasını sağlamıştır. Bu iki eserle birlikte incelenen 34 makalenin sadece birinde muhasebe eğitimi üzerinde durulmuş olup geri kalan İslami muhasebe ile ilgili makalelerin muhasebe sistemi ve kayıt düzeninden ziyade, muhasebeleştirmede kullanılan ilke kavram ve ölçüm yöntemleri üzerinde ve farklı kurumlar tarafından oluşturulan standartların getirdiği sorunların ele alındığı sonucuna varılmaktadır.

7. Sonuç

İnsanlık tarihi boyunca dinler, toplumların sadece inanç ve ibadet hayatlarını etkilememiş, aynı zamanda toplumun sosyoekonomik yaşamını da düzenlemiştir. İslam dini getirdiği düzenlemelerle, kendine has bir sosyoekonomik hayatın sınırlarını çizmektedir. Muhasebenin sosyal bilimlere dayanan bir disiplin olduğu göz önüne alındığında, farklı toplumların kendilerine özgü ilke, kavram ve değerler dizisine sahip olduğunun kabul edilmesi önemlidir. Bu nedenle İslami muhasebe düzenlemelerinin oluşturulması, yalnızca bu alanın sınırlarını aşmalıdır. Devlet kurumları, finansal kurumlar, özel şirketler ve kamu şirketleri gibi çeşitli kuruluşlara uygulanabilecek kapsamlı İslami muhasebe standartlarının formülasyonunu kapsamalıdır (Mirza & Baydoun, 1999). Bu standartlar, mali bilgilerin sağlanması, değerlendirme, mali tabloların sunumu ve diğer ilgili konular dahil olmak üzere mali raporlamanın çeşitli yönlerini kapsar. Bu standartlara bağlı kalınarak şeffaflık artırılır ve İslami etik değerlere uyum etkin bir şekilde ortaya konularak İslami finansal araçların doğru şekilde temsil edilmesi sağlanır.

İslami Finansal Kurumlar için Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI), İslami Finansal Hizmetler Kurulu (IFSB) ve Uluslararası İslami Finans Piyasası (IIFM) gibi İslami finansal raporlama standartları kuruluşlarının kurulması, İslami finans sektöründe şeffaflık, hesap verebilirlik ve yeknesaklığın teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu kuruluşlar, İslami ilkelerle uyumlu standartlar geliştirmek ve uygulamak için özenle çalışmış ve finansal raporlama uygulamalarının

İslam hukukuna uygun olmasını sağlamaktadır. Bu kuruluşlar, finans kuruluşlarının izlemesi gereken kılavuz ilkeler ve çerçeveler sağlayarak İslami finansın küresel ölçekte büyümesine ve güvenilirliğine katkıda bulunmaktadır.

İslami finansal raporlama, şeffaflık, adalet ve hesap verebilirliği vurgulayan güçlü bir etik çerçeve içinde faaliyet göstermektedir. Bu, finansal raporlamada güven ve dürüstlüğü teşvik eder ve etik yatırım fırsatları arayan yatırımcıları da çekebilmektedir. Ayrıca bu standartlar zekâti raporlamaya entegre etmekte bu da zamanla sosyal refahı artırabilir. Yatırımcıları yatırımlardan ayıran geleneksel finansın aksine, İslami finans yatırımcılar ve işletmeler arasında risk paylaşımını teşvik ederek potansiyel olarak daha esnek finansal ilişkilere yol açabilir. İslami finansın artan hacmiyle birlikte İslami finansal raporlar, İslami ilkelere bağlı kalmak isteyen yatırımcılar ve işletmeler için bir alternatif sunarak İslami finansal ürünler pazarını genişletmektedir.

Bunlara karşılık İslami muhasebede tek tip standartların olmaması, farklı bölgeler ve kurumlar arasında finansal raporlama ve yorumlamada tutarsızlıklara yol açmaktadır. Ayrıca İslami bir raporlama sisteminin uygulanması ve sürdürülmesi, özellikle geleneksel sistemlerden geçiş yapan kurumlar için İslam hukukuna uygun ürün ve hizmetler, özel bilgi ve denetim gerektirdiğinden, karmaşık ve maliyetli olabilmektedir. İslami finans sektörü dışında İslami muhasebe ilkelerinin sınırlı bir şekilde anlaşılması, bu ilkelerin kabul edilmesini ve küresel finans sistemine entegrasyonunu engellemektedir. Bu sorunlar; İslami finans ve muhasebe alanındaki profesyoneller için eğitim ve öğretim fırsatlarının artırılması, nitelikli bir işgücü geliştirerek karmaşıklık ve maliyet sorunlarının ele alınmasına yardımcı olabilir. En önemlisi İslami muhasebe/finansal raporlama ilkelerini geleneksel finansal raporlama ile entegre edebilecek sistemler ve çerçeveler geliştirmek, bu standartların küresel olarak geçişini ve kabulünü kolaylaştırabilir. Kısacası standartlar arasında uyum ya da harmonizasyonun sağlanması zorunludur.

Sonuç olarak baktığımızda literatürde İslami muhasebe adı altında hazırlanan çalışmalar aslında İslami muhasebe tarihi ve tanımı üzerinde durmakta ve daha çok İslam hukuku ilkelerine dayalı bir muhasebe ve finansal raporlama dilinin geliştirilmesine yöneliktir. Hali hazırda da ortak bir İslami muhasebe tanımı da geliştirilmemektedir. Kanımızca İslami muhasebe kavramı İslam ülkelerinde sömürgecilik sonrası dönemin başlamasıyla birlikte, İslami bilginin yeniden canlanması amacıyla daha çok batıdan elde edilen bilginin islamlaştırılması akımından kaynaklanmaktadır. Bilindiği gibi 1960'ların ve 1970'lerin başından itibaren Naquib Al-Attas, Jafer Sheikh Idris ve daha sonra 1980'lerin başında Ismail Raji al-Faruqi gibi yazarlar, modern bilimlerini ve disiplinleri, özellikle de sosyal olanları İslam hukuku kurallarına göre yeniden düzenleme süreci olan bilimlerin İslamileştirilmesi kavramına sağlam katkılarda bulunmuşlardır. İslamileştirme kavramının basit fikri, tipik olarak Batı'da geliştirilen modern bir bilimin uygulanmasının tamamen reddedilmesi veya tamamen kabul edilmesi gibi bir durum olmaması gerektiğidir. Al-Faruqiye (1988) göre İslamileştirme yollarından biri de modern disiplinde uzmanlaşarak, İslam'ın modern bilgi alanlarıyla belirli bir ilgisini kurmak, sentez oluşturma yollarını aramak ve disipline İslami bakış açısını getirmektir. Kaldı ki geleneksel muhasebe kayıt sistemi İslam'ın getirdiği yasaklar çerçevesine de girmemektedir. Çalışmamızda da belirttiğimiz gibi İslam'da "Eşyada aslolan ibahadır" kuralı bu konuda Müslümanlara bir şeyin İslam'a aykırı olmaması durumunda kullanmalarında serbestlik getirmektedir. Bu yüzden asıl sorun İslami hassasiyeti olan kurum ve yatırımcıların muhasebe kayıtlarında, raporlamasında ve analizinde kullanılacak ortak ilkelerin, kavramların ve ölçüm yöntemlerinin yani standartların oluşturulmasıdır. Ayrıca bu standartlara sadece İslami finansal kurumlar değil aynı zamanda İslami ilkelere bağlı kalarak ekonomik faaliyetlerini sürdüren işletmeler ve yatırımcıların da ihtiyacı vardır. Bu yüzden bugün küresel bazda kullanılacak İslami muhasebe/finansal standartların oluşturulması kaçınılmazdır. Kısacası İslami bir muhasebe kavramından ziyade küresel bazda ortak bir dil olarak kullanılacak İslami muhasebe/finansal raporlamaya ihtiyaç vardır.

Kaynakça

AAOIFI (2015). *Faizsiz Finans Standartları*. İstanbul: Türkiye Katılım Bankaları Birliği.

Adnan, M. (1997). The Shariah, Islamic Banks and Accounting Concepts. *Jurnal Akuntansidan Audixing Indonesia*, 1(1), s. 47-80.

Afifuddin, H. B., & Siti-Nabiha, A. (2010). Towards Good Accountability: The Role of Accounting in Islamic Religious Organisations. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, (s. 1366-1372).

Alam, M. S. (2022). 30 years of research in Islamic accounting: a literature review. *PSU Research Review*.

Alaudin, A., Shantapriyan, P., & Adler, R. (2015). Beliefs and Accountability in an Islamic Bank. *Corporate Ownership and Control*, 12(4), s. 80-90.

Alfaruqi, I. R. (1988). Alfaruqi, I. (1988). Islamization of knowledge: problem, principles and prospective. I. R. Alfaruqi içinde, *Islam: source and purpose of knowledge*. International Institute of Islamic Thought.

- Alshater, M. M., Hassan, M. K., Sarea, A., & Samhan, H. M. (2022). Islamic accounting research between 1982 and 2020: a hybrid review. *Journal of Islamic Accounting and*, 13(8), s. 1176-1196.
- Amer, S. (2007). Development of Islamic Accounting Theory: Principle of. *International Review of Business Research Papers*, 3(3), s. 56-68.
- Aslikhah. (2021). Values of Islamic Accounting Philosophy and Application to Micro, Small and Medium Enterprises in Digital Economy. *Malia: Jurnal Ekonomi Islam*, 12(2), s. 151-164.
- Baydoun, N., & Willet, R. (2000). Islamic Corporate Reports. *Abacus*, 71-90.
- Chowdhury, M. A. (1999). Resource allocation, investment decision and economic welfare: Capitalism, Socialism and Islam. *Managerial Finance*, 25(5), 34-51.
- El Diwany, T. (2011). *Faiz Sorunu*. (M. Saraç, Çev.) İstanbul: İz Yayıncılık.
- Faliza, N., Adam, M., Basri, H., & Madjid, M. S. (2019). Corporate Social Responsibility in Islamic and Conventional View: A Theoretical Approach. *Social Sciences on Sustainable Development for World Challenge: The First Economics, Law, Education and Humanities International Conference*, (s. 440-452).
- Gambling, T., & Karim, R. (1986). Islam and social accounting. *Journal of Business Finance & Accounting*, 13(1), s. 39-50.
- Hamid, S., Craig, R., & Clarke, F. (1993). Religion: A Confounding Cultural Element in the International Harmonization of Accounting? *Abacus*, 29(2), 131-148.
- Hamza, H., & Jedidia, K. B. (2017). Money Time Value and Time Preference in Islamic Perspective. *Turkish Journal of Islamic Economics*, 19-36.
- Haniffa, R. M., & Hudaib, M. A. (2002). A theoretical framework for the development of the Islamic perspective of accounting. *The Islamic Perspective Journal*, 1(2), 1-17.
- Haniffa, R., & Hudaib, M. (2010). The Two Ws of Islamic Accounting. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 5-9.
- Haniffa, R., & Hudaib, M. (2017). Islamic Accounting Triangle: Measurement, Disclosure and Enforcement . M. K. Hassan içinde, *Handbook on Islam and Economic Life*. Edward Elgar Publishing Limited.
- Hasan Basri, A. K. (2016). Accounting and Accountability in Religious Organizations: An Islamic Contemporary Scholars' Perspective. *Gadjah Mada International Journal of Business*, 18(2), s. 207-230.
- Hassan, M. K., Aliyu, S., Huda, M., & Rashid, M. (2019). A survey on Islamic Finance and accounting standards. *Borsa Istanbul Review*, 19(1), s. 1-13.
- Hichem, H., & Khoutem, B. J. (2017). Money Time Value and Time Preference in Islamic Perspective. *Turkish Journal of Islamic Economics*, 19-35.
- Hudaib, M. A., & Haniffa, R. M. (2002). A Theoretical Framework for the Development of the Islamic Perspective of Accounting. *Accounting, Commerce and Finance: The Islamic Perspective Journal*, s. 1-71.
- Ibrahim, S. H. (2019, Ocak 5). *Islamic Accounting Web 2.0*. Temmuz 18, 2020 tarihinde Islamic Accounting Web 2.0: <https://sites.google.com/site/islamicaccountingweb/publications/phd-shahul-hameed-contents> adresinden alındı
- Ibrahim, S. H., & Yaya, R. (2005). The emerging issues on the objectives and characteristics of Islamic accounting for Islamic Business organizations. *Malaysian Accounting Review*, 4(1), 75-92.
- Kamal, R. (2009). Critical insights into contemporary Islamic accounting. *Critical Perspectives on Accounting*, 20(8), 921–932., 20(8), s. 921-932.
- Kamla, R., & Alsoufi, R. (2015). Critical Muslim Intellectuals' discourse and the issue of 'Interest' (ribā): Implications for Islamic accounting and banking. *Accounting Forum*, 39(2), s. 140-154.
- Kamla, R., & Haque, F. (2019). Islamic accounting, neo-imperialism and identity staging: The Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institution. *Critical Perspectives on Accounting*(63).

- Karim, R. A. (2001). International accounting harmonization, banking regulation, and Islamic banks. *The International Journal of Accounting*, 36(2), s. 169-193.
- Lewis, M. K. (2001). Islam and accounting. , 25(2), 103–127. *Accounting Forum*, 25(2), s. 103-127.
- Majid, J., & Haliding, S. (2014). The Need for the Islamization of Knowledge in Accounting. *Al-Iqtishad Journal of Islamic Economics*, 6(1), s. 10-18.
- Mirza, M., & Baydoun, N. (1999). Do Islamic Societies Need Their Own Accounting and Reporting Standards?;. *Journal of the Academy of Business Administration*, 4(2), s. 39-45.
- Mirza, M., & Baydoun, N. (1999). Do Islamic Societies Need Their Own Accounting and Reporting Standards? *Journal of the Academy of Business Administration*, 4(2), 39-45.
- Murtuza, A. (2002). Islamic antecedents for financial accountability. *International Journal of Islamic Financial Services*, 4(1), s. 1-19.
- Napier, C. (2009). Defining Islamic accounting: current issues, past roots. *Accounting History*, 121-144.
- Restuningdiah, N., Wafaretta, V., & Furqorina, R. (2020). A Mapping of Islamization of Accounting. *International Conference on Islam, Economy, and Halal Industry* (s. 420-436). KnE Social Sciences.
- Rezaei, M. (2018). Islamic Accounting laws or Islamic laws in Accounting. *European Journal of Islamic Finance*(11).
- Rozsani Haniffa, M. H. (2008). Accounting Policy Choice Within the Shari'ah Islami'iah Framework. M. D. Bakar, & E. R. Engku Ali içinde, *Essential Readings in Islamic Finance* (s. 317-344). Malaysia.
- Rusydiana, A. S., Taqi, M., Firmansyah, I., Assalafiyah, A., & Kustiningsih, N. (2020). A Bibliometric Analysis of Islamic Accounting Research Indexed by Dimensions.ai. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*(4803).
- Shakil, M. H., & Mustapha, I. M. (2017). Reporting Islamic Financial Transactions: Need for Special Islamic Accounting Standards? *Journal of Islamic Finance Accountancy (JOIFA)*, 12-17.
- Siddiqui, S. A. (2019). Riba, Paranın Zaman Değeri ve İskonto. 103-120. (K. M. Hassan, L. M. K., İ. Eriş, Dü, S. Karadoğan, G. Umut, M. Çeven, & S. Umut, Çev.) İstanbul: İktisat Yayınları.
- Sori, Z. M., & Mohamad, S. (2017). A Comparison of MASB and AAOIFI Accounting Conceptual Frameworks. *Journal of Islamic Finance Accountancy (JOIFA)*, 1(1), 30-37.
- Sulaiman, M., & Willett, R. (2001). Islam, economic rationalism and accounting. *The American Journal of Islamic Social Sciences*, 18(2), s. 61-93.
- Tlemsani, I. (2020). Evaluation of the Islamic interbank benchmarkrate. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 13(2), 249-262.
- Tomkins, C., & Karim, R. A. (1987). The Shari'ah and its Implications for Islamic Financial Analysis: An Opportunity to Study Interactions Among Society, Organization, and Accounting. *The American Journal of Islamic Social Sciences*, 4(1), s. 101-115.
- Triyuwono, I. (2004). The Islamic Perspective on The Construction Of accounting Discipline. *Gadjah Moda International Journal of Business*, 6(1), s. 131-149.
- Trokic, A. (2015). Islamic Accounting; History, Development and Prospects. *European Journal of Islamic Finance*, 1-5.
- Velayutham, S. (2014). "Conventional" Accounting vs "Islamic" Accounting: The Debate Revisited. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 5(2), 126-141.
- Voronova, E. Y., & Umarov, H. S. (2021). Islamic (Partner) Accounting and its Comparison with International Financial Accounting Standards (IFRS). *Universal Journal of Accounting and Finance*, 9(2), s. 267-274.
- Wilson, R. (1998). Islamic project finance and private funding schemes. *IUM Journal of Economics & Management*, , 6(2), 41-60.

Zaid, O. A. (2004). Accounting Systems And Recording Procedures In The Early Islamic State. *The Accounting Historians Journal*, 31(2), s. 149-170.

Zarqa, M. A. (1982). Capital allocation, efficiency and growth in an interest-free economy. *The Journal of Economics and Administration*(16), 43-58.

Extended Summary

The concept of Islamic finance, although new to many countries, dates back to the 1940s and perhaps earlier. The first Islamic bank was established in Egypt in 1963 as a savings and investment bank rather than a commercial bank. The Islamic finance industry gained momentum following the establishment of the Islamic Development Bank in 1974. This led to the growth of the Islamic finance industry with the launch of the world's first modern commercial bank, the Islamic Bank of Dubai in 1975, the Faisal Islamic Bank of Sudan in 1977, the Faisal Islamic Bank of Egypt and the Islamic Bank of Jordan in 1978, the Islamic Bank of Bahrain in 1979, the International Islamic Investment and Development Bank of Luxembourg in 1980, Bank Islam Malaysia Bhd (BIMB) in 1983, and many other similar financial institutions emerging around the world. In recent years, the Islamic finance industry has also been growing rapidly in the United States and European countries, with the United Kingdom in particular showing great interest in Islamic finance. The Islamic finance industry consists of Islamic financial institutions, insurance (takaful) and Islamic capital and money markets. In addition, some conventional financial institutions around the world offer financial products in accordance with Islamic law as an alternative to the existing conventional financial products.

Riba (interest), Gharar (uncertainty) and Maysir (gambling) are the main prohibitions in Islamic finance. These elements are strictly prohibited in Islam due to their harmful socio-economic impact and their potential to exploit individuals. Riba, or interest, is seen as unjust and can lead to inequality and social harm. It involves transactions involving uncertainty, extreme uncertainty and risk, and leads to potential deception or injustice and huge losses. The prohibition of maysir is similar to gambling; it introduces chance and speculation into financial transactions, which can lead to addiction and financial ruin. Islamic finance is structured to eliminate these elements and promotes a system that emphasizes ethical investments, shared risk and profit, and socio-economic justice. Islamic financial institutions adhere to these principles and offer products and services that meet the financial needs of their customers.

In order to ensure efficiency and effectiveness through the methods used by Islamic financial institutions, Islamic finance transactions should be accompanied by sound regulation and supervision. One of the most important tools for regulation and supervision is accounting.

Accounting is a science that records, classifies, summarizes and reports financial transactions and events of all organizations engaged in economic activities in monetary form, and interprets and analyzes the results. Islamic accounting plays a fundamental role in ensuring that business transactions are in accordance with Islam. The distinctive approach to financial reporting is based on Islamic law principles derived from the Quran and Sunnah, which direct businesses to operate within the ethical, moral and social framework defined by Islamic law. Islamic accounting differs markedly from its conventional counterpart by focusing on the accountability and fairness aspect of transactions. It aims to avoid interest-based transactions and ensure that all financial activities are transparent and free from fraud. By adhering to these principles, Islamic accounting serves a greater ethical code by not only looking out for the financial interests of a business, but also by aligning the activities of businesses with the interest of society as a whole. This alignment is crucial to maintain the trust and confidence of stakeholders who seek assurance that their investments are managed in accordance with their beliefs.

Islamic accounting is based on the principles of Islamic finance and governed by Islamic law derived from the Quran and Sunnah. This framework takes into account not only the financial aspects of transactions, but also their ethical, moral and social dimensions. In particular, Islamic Financial Institutions are required to ensure that the assets backing their financial transactions comply with Islamic law, which makes the nature of the assets fundamentally different from conventional financial institutions. This difference underscores the need for an accounting system with its own unique rules that can appropriately reflect the activities of Islamic financial institutions.

Islamic accounting offers a viable alternative to conventional financial reporting by emphasizing ethical practices, social responsibility and risk sharing. While it faces challenges such as the need for standardization, complexity and global acceptance, solutions such as the development of global standards, increased education and integration with

conventional systems can help overcome these limitations. As global interest in ethical and socially responsible investing grows, Islamic accounting will gain wider acceptance and offer significant benefits to the global financial landscape.

One of the key regulatory considerations is accounting, i.e. the appropriate reporting of these transactions. For this purpose, institutions such as the Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOFI), the Malaysian Accounting Standards Board (MASB), the Islamic Financial Services Board (IFSB) and the International Islamic Finance Market (IIFM) have been established worldwide. These institutions make some regulations and develop standards for the Islamic finance sector. While these standards and regulations are mandatory in some countries, they are optional in some countries, including Turkey, and International Financial Reporting Standards (IFRS) are used in these countries. International Financial Reporting Standards are a set of globally recognized accounting principles developed by the International Accounting Standards Board and designed to improve the transparency, comparability and reliability of financial statements across industries and countries. The main objective of International Financial Reporting Standards is to reduce international reporting costs for businesses by creating a common language for financial reporting. The application of International Financial Reporting Standards may pose a problem for Islamic financial instruments in the Islamic finance sector and may lead to inconsistencies in the financial reports of Islamic financial institutions. In response to this, the above-mentioned non-profit organizations have been established to formulate standards specifically for Islamic financial institutions. The main purpose of these institutions is to address the specific requirements of Islamic financial institutions in areas such as accounting, auditing, ethics and governance that cannot be fully met by international financial reporting standards and to make necessary regulations in this regard.

In this study, Islamic accounting is first defined and the differences between it and conventional accounting are presented. In the following part of the study, the peculiarities of Islamic accounting are mentioned and the necessity of an Islamic accounting system is discussed. As a result, it is emphasized that there is a need for Islamic accounting/financial reporting to be used as a common language rather than Islamic accounting.